

خون سرد در باطنش

برای اینکه بتوانید داستان نویسیید ذوق هنری و توانایی قصه گویی کافی نیستند. با این‌ها در نهایت می‌توانید یک متن ادبی یا یک روایت بنویسید. داستان نویسی یک فن است. یعنی یک مجموعه فرمول و فن هست که حتماً باید یاد بگیرید. داستان خوب زمانی شکل می‌گیرد که آن قصه‌ها و ذوق‌های هنری با این فن‌ها ترکیب شوند. راجع داستان نویسان جوان هم اشاره کنیم.

مهارت نویسنده

روایتی

پیرنگ چیست؟

می‌گویند پیرنگ اسکلت بندی داستان است. اگر پیرنگ داستان درست طراحی نشود، بقیه عناصر داستان در جای درست قرار نمی‌گیرند. به این شکل دقت کنید.

حادثه ۳

حادثه ۲

حادثه ۱

زمان

خط افقی پایین گذر زمان را نشان می‌دهد. فرض کنید زمان داستان یک ساعت است. در این یک ساعت چند حادثه در داستان رخ می‌دهد. پیرنگ داستان یعنی این حادثه‌ها علت و معلول هم باشند. یعنی چون «حادثه ۱» اتفاق می‌افتد، «حادثه ۲» هم اتفاق بیفتد. و در نتیجه «حادثه ۳» پیش بیاید. یعنی هر حادثه‌ای در داستان باید علتی داشته باشد و خودش باعث علت حادثه دیگری شود. دقت کنید که این حادثه‌ها نمی‌توانند جابه‌جا شوند. یعنی نمی‌توان داستان را از حادثه ۲ شروع کرد و بعد به حادثه‌های ۱ و ۳ رسید.

یک مثال:

- حادثه ۱: علی تا دیروقت بیدار می‌ماند و تلویزیون نگاه می‌کند.
- حادثه ۲: علی نمی‌تواند به موقع بیدار شود.
- حادثه ۳: علی از امتحان جا می‌ماند.
- حادثه ۴: ...

در مثالی که زدم این روابط علت و معلولی کاملاً مشخص هستند. البته هنوز یک داستان کامل شکل نگرفته است، بنابراین می‌توان حادثه‌های دیگری را هم به همین ترتیب به آن‌ها اضافه کرد تا داستان به پایان برسد.

نویسنده خون سردی که انشانی نمی‌نویسد

یکی از رایج‌ترین اشتباه‌هایی که نویسندگانه‌های تازه کار مرتکب می‌شوند همین است که داستان نویسی را با انشانویسی اشتباه می‌گیرند. یعنی داستان را بر می‌کنند از جمله‌های زیبا و پراحساس. غافل از اینکه حاصل

کار در نهایت داستان خوبی نمی‌شود. یادتان باشد که نوشتن داستان، ردیف کردن جمله‌های زیبا و انشائونویسی نیست. همان‌طور که یک داستان یک دل‌نوشته یا یک انشا نیست. در انشا و متن ادبی استفاده از کلمه‌های شاعرانه مهم است. ولی در داستان باید با ساده‌ترین کلمه‌ها، یک مفهوم شاعرانه و حس‌برانگیز را نشان داد.

وظیفه داستان نمایش دادن جهان بیرون است. این کار باید با ساده‌ترین جمله‌ها اتفاق بیفتد. به قول نویسندگان باید جمله‌ها عینی باشند. پس لازم نیست از انواع توصیف‌ها و استعاره‌ها برای شرح یک موقعیت استفاده کنید. به نظر کار راحتی است. ولی این‌طور نیست. نوشتن به زبان ساده داستانی کار دشواری است و نویسندگان بعد از سال‌ها تلاش و تجربه به این نقطه می‌رسند. می‌گویند نویسنده باید خون‌سرد باشد. یعنی در نوشتن سخت‌ترین صحنه‌ها هم خودش احساساتی نشود و تلاش نکند خواننده را تحت تأثیر قرار دهد. مثلاً اگر می‌خواهد از مرگ یک شخصیت صحبت کند، خیلی ساده و سراسر صحنه را توصیف کند و بگذرد؛ بدون اینکه خودش شیون و زاری به راه بیندازد. و بدون اینکه متن را پر کند از صفت‌ها و قیده‌های منفی. این روش تأثیر بسیار بیشتری بر خواننده می‌گذارد.

نویسنده در انتقال تجربه انسانی به خواننده تنها دو وظیفه دارد. اول: اینکه خوب ببیند و بعد آنچه را دیده است، با جمله‌های سالم و درست به خواننده منتقل کند.

زبان داستانی چیست

ما دو نوع زبان داریم: زبان گفتار و زبان نوشتار رسمی. اگر دقت کرده باشید، ما آن‌طور که در مقاله‌ها می‌نویسیم، حرف نمی‌زنیم و برعکس. پس زبان گفتار و زبان نوشتار با هم فرق دارند. زبان داستانی چیزی حد وسط زبان گفتار و زبان نوشتار است. اصلاً می‌توان گفت «زبان معیار داستانی» شبیه زبان روزمره است.

به طور خلاصه، در زبان معیار داستانی:

- جمله‌های کوتاه می‌نویسیم.
- می‌توانیم جای ارکان جمله را تغییر دهیم. یعنی می‌شود جای فعل و فاعل ... را عوض کنیم.
- از کلمه‌های شکسته استفاده نمی‌کنیم. مثلاً: «می‌شینم» اشتباه است و «می‌نشینم» درست.
- فقط در دیالوگ‌ها (یعنی گفت‌وگوی شخصیت‌ها) است که می‌توانیم از کلمه‌های شکسته استفاده کنیم.
- از کلمه‌های ساده استفاده می‌کنیم. یعنی اگر کلمه‌ای را در زبان گفتار استفاده نمی‌کنیم، در داستان هم آن را نمی‌آوریم.

راه‌های ارتباطی شما برای فرستادن متن و داستان، رایانه‌ای مجله است به نشانی: nojavan@roshdmag.ir
یا شماره پیامک ۳۰۰۰۸۹۹۵۹۶

بیشتر بخوانیم

آموزش نوشتار توصیفی

مهارت‌های نگارشی برای نوشتن متن توصیفی

نوشتن مهارتی آموختنی است که می‌توان مانند دوچرخه‌سواری و نقاشی آموخت و با تمرین به مهارت رسید. رویکرد آموزشی این کتاب کاملاً مهارتی است تا فراگیرندگان بی‌مقدمه و بدون هراس قلم بردارند و بنویسند. ضرورت یادگیری توصیف به این علت است که پس از کسب این مهارت، خودبه‌خود زمینه لازم برای یادگیری دیگر گونه‌های نوشتن، مانند داستان و خاطره، فراهم می‌شود.

مؤلف: محمد دهریزی

ناشر: مؤسسه فرهنگی مدرسه برهان

سال چاپ: ۱۳۹۹ تلفن: ۰۲۱۸۸۸۰۰۳۲۴

